

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ, ПРОФЕСІЙНОЇ
ЛІНГВОДИДАКТИКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ
ВИЩОЇ ШКОЛИ

МАТЕРІАЛИ
X МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

30 квітня – 1 травня 2026 року
м. Полтава, Україна

Полтава-2026

MINISTRY OF PUBLIC HEALTH OF UKRAINE
POLTAVA STATE MEDICAL UNIVERSITY

TOPICAL ISSUES OF LINGUISTICS, PROFESSIONAL
LINGUODIDACTICS, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY OF
HIGHER EDUCATION

PROCEEDINGS OF THE 10th INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

30 April – 1 May 2026

Poltava-2026

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Полтавського державного медичного університету
(протокол № 16 від 13 травня 2026 р.)*

Конференцію внесено до реєстру ДНУ «Український інститут
науково-технічної експертизи та інформації»
посвідчення №273 від 24 лютого 2025 р.

Редакційна колегія:

Ждан В.М.	ректор Полтавського державного медичного університету, доктор медичних наук, професор – головний редактор;
Дворник В.М.	перший проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи Полтавського державного медичного університету, доктор медичних наук, професор – заступник головного редактора;
Кайдашев І.П.	проректор закладу вищої освіти з наукової роботи Полтавського державного медичного університету доктор медичних наук, професор;
Бсляєва О.М.	завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, кандидат педагогічних наук, доцент.

А43 **Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи:** збірник статей Х Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 30 квітня – 1 травня 2026 р.). Полтава : ПДМУ, 2026. 450 с. ISBN 978-617-8632-60-1

У збірнику представлено статті вітчизняних і зарубіжних науковців, у яких висвітлюються різноманітні проблеми сучасної лінгвістики, психології та педагогіки вищої школи, зокрема, медичної.

Для керівників і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, магістрантів, аспірантів, докторантів, а також усіх, хто цікавиться широким колом теоретичних і практичних питань, пов'язаних зі сферою вищої освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, коректність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки, а також за етичне й належне використання інструментів штучного інтелекту.

The Book of Proceedings presents articles by Ukrainian and foreign scientists, with a focus on various problems of modern linguistics, psychology and pedagogy of higher education, in particular, medical education.

The Book is intended for administrative authorities and academic staff of higher education institutions, master students, postgraduate students, postdoctoral students, as well as everyone who is interested in a wide range of theoretical and practical issues related to the field of higher education.

The materials are published in the authors' original wording. The authors of the publications are responsible for compliance with copyright requirements, the accuracy of the presented factual data, spelling, grammatical and stylistic correctness, as well as for the ethical and appropriate use of artificial intelligence tools, where applicable.

УДК 81:37.091.3:159.9:378:61(07)

Інтеграція штучного інтелекту в освітній простір медичних ЗВО є невід'ємною вимогою часу. Використання сучасних глобальних ШІ-платформ дозволяє ефективно вирішити проблему диференціації британського та американського варіантів медичного дискурсу. Голосові симуляції та акустичний аналіз вимови допомагають студентам адаптуватися до фонетичних, лексичних та граматичних стандартів конкретної країни майбутнього стажування. Формування іншомовної компетентності за допомогою ШІ-інструментів дозволяє підвищити автономію студентів, забезпечити індивідуальну траєкторію навчання та підготувати конкурентоспроможних фахівців для світової медичної спільноти.

Література

1. Бойчук О. В. Цифровізація медичної освіти: виклики та перспективи. Медична освіта. 2024. № 2. С. 45–51.
2. Ковальчук Т. М. Використання штучного інтелекту у викладанні іноземних мов професійного спрямування. Сучасні методичні підходи у вищій школі. 2025. Т. 12. № 3. С. 112–119.
3. Морська Л. І., Плавущка О. П. Штучний інтелект і переклад у викладанні іноземних мов для медичних цілей. Медична освіта. 2025. № 2. С. 74–81
4. Пасічник Н. О. Роль штучного інтелекту у вивченні іноземної мови студентами закладів вищої освіти. Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 81. Ч. 2. С. 132–138.
5. Smith J., Davis L. AI-powered Language Learning in Medical Education. Journal of Medical Education and Technology. 2025. Vol. 14. No. 1. P. 89–97.

УДК 811.111'42

Михайло Тарапатов

ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ ЯКІСНОГО ВИКОНАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО ЗАВДАННЯ

Маріупольський державний університет, Київ, Україна

Стрімке впровадження нейромережових систем машинного перекладу на кшталт DeepL Translator, Google Translate, ChatGPT, Gemini у професійне перекладацьке середовище створює ілюзію лінгвістичної прийнятності створення тексту перекладу без участі людини. Водночас формальна зрозумілість таких текстів не гарантує їхньої якості, стилістичної адекватності чи готовності до публікації. У цьому контексті постредагування машинного перекладу (англійською Post-Editing Machine Translation, скорочено – РЕМТ) постає як новий, гібридний вид перекладацької діяльності, що інтегрує швидкість автоматизованої обробки з когнітивними ресурсами людини.

Аналіз РЕМТ крізь призму двох ключових аспектів: когнітивного (стратегії прийняття рішень, розпізнавання помилок, розподіл уваги) та прагматичного (критерії якості, комунікативна функція, стилістична відповідність) дозволяє говорити про відмінності РЕМТ від традиційного редагування, яке є не остаточним етапом оформлення «людського» тексту, а роботою з «сирим» продуктом діяльності машини.

Когнітивні особливості діяльності постредактора, найперше, полягають у подвійному моніторингу (виявленні типових машинних помилок та збереженні змісту), швидкому перемиканні між мовними кодами та оцінюванням семантичної зв'язності. Особливої уваги заслуговують прагматичні умови: залежності ефективності РЕМТ від якості вхідного машинного перекладу, мовної пари, типу тексту та обізнаності виконавця щодо інструментарію.

Так, РЕМТ є доцільним передусім у сферах з великими обсягами однотипного матеріалу (технічна документація, новини, e-commerce) та за умови стандартизації процесу. Водночас індивідуальні відмінності між постредакторами суттєво впливають на продуктивність. Отже, постредагування не замінює традиційний переклад, а доповнює його як вузькоспеціалізований інструмент, що потребує окремих компетентностей, методик навчання та критеріїв оцінювання.

Ключові слова: когнітивні аспекти, машинний переклад, постредагування, редагування тексту, системи штучного інтелекту, традиційний переклад, прагматичні аспекти, якість перекладу.

Rapid introduction of neural network machine translation systems, such as DeepL Translator, Google Translate, ChatGPT and Gemini into professional translational environment brings about an illusion of linguistic acceptability of creating target language texts without human participation. However, alleged comprehensibility of those texts does not guarantee their high quality, stylistic adequacy or readiness for publication. In this context, post-editing machine translation (abbreviated to PEMT) is becoming a new hybrid kind of translational activity incorporating swiftness of automated processing and human cognitive resources.

Analysis of PEMT through the prism of two key aspects, such as the cognitive one (decision-making strategies, identification of mistakes and division of attention) and the pragmatic one (criteria of quality, communicative function and stylistic relevance) makes it possible to speak about the difference of PEMT from traditional editing which is not the final stage of forming a “human” text but work with the “crude” product of machine activity.

Cognitive peculiarities of a post-editor’s activity primarily lie in dual monitoring (identification of typical machine mistakes and preservation of the content) as well as in a swift switch between lingual codes and evaluation of semantic coherence. Special attention is deserved by the pragmatic background: dependence of PEMT’s efficiency on the quality of the incoming machine translation, the language pair, the type of text and the translator’s awareness of the toolkit.

Thus, PEMT is primarily expedient in the fields containing big amounts of material of the same type (technical documentation, news or e-commerce) and provided the process is standardized. At the same time, individual distinctions between post-editors badly affect the productivity. Hence, post-editing does not replace traditional translation. Post-editing supplements it as a narrowly based tool that needs particular competences, teaching methods and assessment criteria.

Key words: *cognitive aspects, machine translation, post-editing, text editing, artificial intelligence systems, traditional translation, pragmatic aspects, translation quality.*

Машинний переклад істотно трансформував сучасні підходи до мовного забезпечення бізнесу. Якщо ще десятиліття тому автоматизовані перекладацькі системи викликали скепсис у професійному середовищі через значну кількість помилок і обмежену здатність до інтерпретації контексту, то сьогодні ситуація зазнала принципових змін. Сучасні нейронні системи машинного перекладу, зокрема DeepL Translator, Google Translate, окрім того, системи штучного інтелекту, такі, як Chat GPT, Gemini тощо демонструють настільки високий рівень лінгвістичної адекватності, виявляючи тенденцію до сталого розвитку, що дозволяє отримувати тексти, формально придатні для сприйняття ще до етапу редагування їх людиною [4, с. 268]. Водночас така «прийнятність» не тотожна якості, необхідній для публікації або професійного використання.

Саме у цьому контексті особливої актуальності набуває постредагування машинного перекладу (англійською Post-Editing Machine Translation, скорочено – PEMT) як специфічний вид перекладацької діяльності, що поєднує технологічну ефективність автоматизованого перекладу з когнітивними та аналітичними ресурсами людини-перекладача. Запропоноване дослідження спрямоване на уточнення сутності PEMT, визначення його відмінностей від традиційного редагування, а також на з’ясування прагматичних умов його доцільного застосування у професійній діяльності.

Попри те, що машинний переклад почав застосовуватися ще у другій половині ХХ століття, його потенціал повною мірою реалізується лише в сучасних умовах стрімкого зростання обсягів інформації та потреби в її безперервній обробці. А, отже, зараз вже є сенс говорити про «автоматизації перекладу з додаванням різних функцій, які може виконувати штучний інтелект, включаючи подальше навчання машини, а також її інтеграцію у робочий

процес перекладу під керівництвом людини» [6, с. 150], а в таких умовах постредагування машинного перекладу виявляється дієвим інструментом.

Перекладацька асоціація TAUS ідентифікувала постредагування у якості процесу «покращення результату машинного перекладу із застосуванням мінімальних зусиль» [7]. Цікаво, що термін «постредагування» вперше з'явився ще у 1950-х роках у тісному контексті з машинним перекладом. Одну з перших згадок можна знайти в роботах, датованих 1951 роком, де постредагування описується як діяльність, що супроводжує машинний переклад, а постредактор виступає як «людський компаньйон» машини [10]. В усіх перекладацьких міжнародних стандартах та підручниках, орієнтованих на практичну підготовку перекладачів, чітко закріплюється зв'язок між постредагуванням та проблемою забезпечення якості остаточного перекладу [11]. На цьому наголошують і В. Ніньйо, Е. Алонсо, Л. Байвуд, додаючи, що «постредагування машинного перекладу є самостійною послугою зі своїми специфічними настановами та, віднедавна, міжнародним стандартом, при цьому з термінологічною нестабільністю поняття, оскільки інтеграція машинного перекладу у середовища CAT (Computer-Assisted Translation) розмила межі між тим, що належить машині, а що – перекладачеві» [9, с. 8].

Отже, постредагування машинного перекладу є окремим видом перекладацької послуги, що суттєво відрізняється від традиційного перекладу чи редагування, яку можна схарактеризувати за певними ознаками когнітивних особливостей та прагматичних умов діяльності постредактора на основі сучасних наукових досліджень та міжнародних стандартів.

Когнітивний аспект постредагування перекладу, виконаного машиною, охоплює ментальні процеси, які суттєво відрізняються від тих, що задіяні при традиційному «людському» перекладі з нуля. Якщо при традиційному перекладові перекладач оперує двома системами – мовою оригіналу та перекладу і змушений весь час «перемикатися», то постредактори змушені постійно перемикати увагу між трьома системами: оригінальним текстом, машинним перекладом та вже відредагованим варіантом тексту перекладу. Це створює додаткове когнітивне навантаження, оскільки потрібно одночасно виявляти помилки в машинному перекладі на основі власного перекладацького досвіду та компетентності, зіставляти зміст з оригіналом, генерувати правильний варіант у цільовій мові.

Лексичні помилки, коли машинний перекладач здійснив неправильний вибір слова, змушують постредактора витратити більше часу на зовнішні пошуки та звірку з оригіналом, аніж він би перекладав текст сам, до того ж, для відновлення логіки викладу проблеми з когезією вимагають додаткової уваги до оригінального тексту [8, с. 22], а когнітивний процес значно варіюється залежно від досвіду, кваліфікації та навіть особистого ставлення постредактора до машинного перекладу: досвідчені постредактори швидше ідентифікують типові машинні помилки і тому ефективніше розподіляють увагу, швидше виявляючи нетипові випадки.

Тож, когнітивні стратегії, що домінують у роботі постредактора, то, насамперед, міркування та вирішення проблем [8, 24], процес яких включає наступні кроки: швидке прочитання машинного перекладу для виявлення очевидних помилок; глибше осмислення проблемних фрагментів, часто із зіставленням з оригіналом; вибір оптимального варіанту виправлення з урахуванням контексту, стилю та мети перекладу.

Чим більше постредактор довіряє на основі власного досвіду машинному перекладачеві, тим пропорційно менше зусиль він, як правило, витрачає на постредагування, постійно оцінюючи не лише роботу машини, але й власну, ставлячи собі питання, чи достатньо добре він виправив той чи інший фрагмент, чи відповідає кінцевий варіант вимогам до якості, та чи немає прихованих помилок. Нерідко цей внутрішній діалог є ключовим для досягнення необхідного рівня якості, але він гальмує виконання завдання і саме тому є питання доцільності використання систем машинного перекладу в принципі, і, отже, прагматичний аспект постредагування якраз і стосується практичних, економічних та ситуативних факторів, що визначають доцільність та ефективність постредагування.

Тобто діяльність постредактора є складним, багатошаровим процесом, що вимагає

високого рівня когнітивної гнучкості та глибокого розуміння прагматичних обмежень. Успішне постредагування стане не просто механізмом виправлення припущених машиною помилок, а постійний пошук балансу між якістю, швидкістю, ризиками та вартістю. Ключовим фактором успіху є чітке розуміння кінцевої мети перекладу та відповідний вибір рівня редагування ще до початку роботи. А серед основних ризиків такого виду роботи можемо назвати наступні: втрата конфіденційності через те, що системи штучного інтелекту постійно оперують даними, що отримують від користувачів задля кращого вивчення специфіки затребуваних запитів, юридичні та репутаційні, коли значні помилки при перекладі можуть завдати шкоди замовнику перекладу або іміджу компанії-виконавцю.

Окрім загальних перекладацьких компетенцій, постредактору потрібні специфічні навички, що полягають у обізнаності щодо типових помилок, які може допускати конкретний машинний перекладач для специфічної мовної пари, володінні САТ-інструментами, здатності до стратегічного мислення.

Доцільність використання РЕМТ виправдане, коли наявне гармонійне співвідношення витрат часу та зусиль із отриманою якістю остаточного тексту, тому найкраще використовувати РЕМТ для великих обсягів однотипних некреативних текстів, ситуацій, де час є критичним фактором, де стиль або гра слів не є ключовими.

У контексті стрімкого технологічного розвитку системи машинного перекладу із використанням штучного інтелекту дедалі інтенсивніше інтегруються у практику письмового перекладу. Імплементация СМП на основі ШІ в перекладацький процес відкриває нові технологічні горизонти, однак одночасно актуалізує низку проблем, що потребують системного аналізу. До ключових переваг застосування СМП у перекладі належить істотне прискорення обробки текстових масивів. Сучасні нейромережеві архітектури демонструють здатність до оперативного перекладу значних обсягів інформації, що набуває особливого значення в умовах глобалізації та стрімкого зростання обсягів міжкультурної комунікації. Крім того, системи машинного перекладу здатні забезпечувати певний рівень уніфікації термінології та стилістичної послідовності, передусім у технічних та наукових текстах.

Водночас, поряд із зазначеними перевагами, використання таких систем в письмовому перекладі супроводжується низкою обмежень. Зокрема, наявні системи машинного перекладу часто неспроможні адекватно відтворювати культурно-специфічні реалії, емоційно-експресивні відтінки та контекстуальні нюанси, що є визначальними для художнього й публіцистичного перекладу. Навіть у технічних текстах результати машинного перекладу все-таки потребують ретельного постредагування кваліфікованим фахівцем, через наявність помилок у термінології та граматичних конструкціях. Також більшість фахівців схиляється до думки, що повна автоматизація перекладу є недоцільною, оскільки людський фактор відіграє критичну роль у забезпеченні якості, автентичності та комунікативної адекватності перекладу. Створення гібридних моделей, які поєднують потенціал машинного перекладу з експертним редагуванням людини дають змогу максимально ефективно використовувати технологічний потенціал штучного інтелекту, зберігаючи належний рівень якості та автентичності перекладених текстів.

Література

1. Бондаренко О., Бондаренко К. Постредагування машинного перекладу як складова послуги локалізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2024. № 66. С. 216 – 219. <https://doi.org/10.3278/2/2409-1154.2024.66.48>
2. Дорофєєва М. Галузевий переклад, редагування і постредагування в системі компетентностей перекладача. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2021. № 52. Т. 2. С. 133 – 136. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-2.32>
3. Ігнатенко В. Постредагування як важливий аспект навчання майбутніх перекладачів. *Studia methodologica*. No. 59. 2025. С. 273 – 283.
4. Ольховська А. *Машинний переклад та постредагування у фаховій підготовці майбутніх перекладачів*. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика :

збірник наукових праць / за заг. ред. А. Гудманяна, С. Сидоренка. Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. С. 268 – 274. <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2020-30-7>

5. Ткаченко О. Постредактор машинного перекладу – нова професія перекладача. URL: <https://style-and-translation.knu.ua/collection/article/197/> (дата звернення 01.04.2026).
6. Шилінська І.Ф., Кузів М.З. Використання систем машинного перекладу під час навчання перекладу науково-технічних текстів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022 № 53. Том 2. С. 149 – 152.
7. Translation and Industry 4.0. URL: <https://www.themanufacturer.com/articles/translation-and-industry-4-0/> (дата звернення: 01.04.2026).
8. Gharizi Matiini. Investigating the cognitive processes in post-editing activity using thinking aloud protocols. *Jurnal Bahasa Lingua Scientia*. 2023. 15(1), PP. 21 – 34. <https://doi.org/10.21274/ls.2023.15.1.21-34>
9. Nunes Vieira, L., Alonso, E., & Bywood, L. Introduction: Post-editing in practice – Process, product and networks. *The Journal of Specialised Translation*. 2019 (31). PP. 2 –13.
10. Rico Pérez, C. Post-editing. Zenodo. 2022. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6623390>
11. Zhang, H., & Torres-Hostench, O. Training in Machine Translation Post Editing for Foreign Language Students. *Language Learning & Technology*. Vol. 26, № 1. 2022. P. 1 – 17. DOI: <http://hdl.handle.net/10125/73466>

УДК 378.046.4:616.31:37.014

**Юлія Тарашевська, Вадим Давиденко, Наталія Цветкова,
Валентина Соколовська, Євгеній Хілініч**

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

У статті комплексно проаналізовано проблему безперервного професійного розвитку лікаря-стоматолога в умовах структурних і змістових змін у системі медичної освіти. Розкрито концептуальні засади модернізації післядипломної підготовки, визначено її роль у формуванні клінічної компетентності, професійної мобільності та готовності до впровадження інноваційних технологій лікування. Обґрунтовано значення компетентнісного підходу, цифровізації освітнього середовища, симуляційного навчання та міжнародної інтеграції як ключових чинників підвищення якості стоматологічної допомоги. Окреслено організаційні, методичні та нормативні аспекти вдосконалення системи безперервного професійного розвитку, а також перспективні напрями її подальшої еволюції в контексті глобалізаційних процесів та цифрової трансформації суспільства.

Ключові слова: безперервний професійний розвиток, стоматологія, післядипломна освіта, модернізація медичної освіти, компетентнісний підхід, цифровізація, якість медичної допомоги, професійна мобільність.

The article provides a comprehensive analysis of continuous professional development of dentists in the context of structural and content transformations in medical education. The conceptual foundations of modernization of postgraduate training are revealed, emphasizing its role in shaping clinical competence, professional mobility, and readiness to implement innovative treatment technologies. The importance of competency-based education, digitalization of the learning environment, simulation-based training, and international integration as key factors in improving the quality of dental care is substantiated. Organizational, methodological, and regulatory aspects of enhancing the system of continuous professional development are outlined, along with perspective directions for its further evolution in the context of globalization and digital transformation of society.

Keywords: continuous professional development, dentistry, postgraduate education, modernization of medical education, competency-based approach, digitalization, quality of medical care, professional mobility.